

Demografska obilježja Zadarske županije od 1997. do 2015. godine

LJILJA BALORDA¹, ZORAN ŠKRGATIĆ¹, ANA BALORDA², EDUARD PLEČAŠ³

¹Zavod za javno zdravstvo Zadar

²Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

³Osnovna škola Novigrad

Sažetak Detaljna demografska analiza podataka na županijskom nivou od iznimne je važnosti u planiranju zdravstvenih i socijalnih potreba stanovništva tog područja. U promatranom razdoblju u Zadarskoj županiji uočavamo demografske trendove slične onima u RH. Prosječna dob za Zadarsku županiju u 2001. godini iznosila je 39 godina, a u 2011. godini 42 godine. Za Grad Zadar u 2001. godini prosječna dob je iznosila 38 godina, a u 2011. godini 41 godinu. U svim gradovima i općinama Zadarske županije prosječna dob se povećala u 2011. godini u odnosu na 2001. Najniža prosječna dob prema Popisu 2011. zabilježena je u Bibinjama (38), Škabrnji (38), Poličniku (39) i Galovcu (39), a najviša u Salima (51), Kukljici (50) i u Preku (50). Smanjenje broja i udjela mladih do 15 godina te povećanje broja i udjela starijih dobnih skupina uočava se na nivou Županije, ali i u gotovo svim gradovima i općinama. U svim gradovima i općinama, osim u Tkonu, smanjio se udio osoba mlađih od 15 godina. U promatranom razdoblju broj osoba koje spadaju u populaciju 80 i više godina starosti se udvostručio. Pozitivan prirodni prirast pratimo od 1997. godine do 2002. godine kada započinje faza negativnog prirodnog prirasta izuzev 2005., 2006., i 2010. godine kada je bio pozitivan prirast. Godine 2008. prirodni prirast je bio 0. Pozitivan prirodni prirast u 2015. godini su imali samo Bibinje (21) i Sukošan (18). Jasenice, Galovac i Kolan su imali 0 prirodni prirast. Svi ostali gradovi i općine u Zadarskoj županiji su imali negativan prirodni prirast. Uz negativni prirodni prirast od 2014. godine se u Zadarskoj županiji prati i negativan migracijski saldo. U promatranom razdoblju ukupno je zabilježeno 54.637 doseljenih osoba, a 30.009 odseljenih. Od ukupnog broja odseljenih 32% ih je odselilo u inozemstvo, a 68% u druge županije. Saldo migracija među županijama je u kontinuiranom padu, ali je cijelo vrijeme pozitivan, tj. veće je doseljavanje od iseljavanja u Zadarsku županiju, dok je od 2012. godine saldo s inozemstvom negativan, sa tendencijom rasta u negativnom smjeru. U 1997. godini u Zadarskoj županiji zabilježena je stopa od 5,6 sklopljenih brakova na 1.000 stanovnika, a u 2015. godini ta stopa je iznosila 4,9/1.000 stanovnika. Broj razvoda braka je u kontinuiranom porastu. U 1997. godini u Zadarskoj županiji se razvodio svaki deveti brak (u RH svaki šesti), dok se u 2015. godini razvodio svaki četvrti brak (u RH svaki treći). Najveći broj umrlih je od posljedica kardiovaskularnih bolesti, potom slijede novotvorine čija se smrtnost u promatranom razdoblju udvostručila. Preventivnim akcijama i programima ranog otkrivanja navedenih bolesti smrtnost se može smanjiti i odgoditi u što stariju životnu dob. Osim na državnom nivou poticajne mjere demografske obnove trebaju se provoditi i na lokanom odnosno regionalnom nivou, jer se upravo tako mogu najbolje prilagoditi lokalnim specifičnostima.

Ključne riječi starenje stanovništva, prirodni prirast, migracijski saldo, razvodi braka, demografska obnova, Zadarska županija

Uvod

Demografska slika Hrvatske u 21. stoljeću očituje se sa nekoliko karakterističnih procesa: neprekidnom prirodnom depopulacijom odnosno većim brojem umrlih nego živorođenih, starenjem stanovništva, kontinuiranim povećanjem očekivanog trajanja života pri rođenju i

pozitivnim saldnom neto migracija s inozemstvom, koje je ipak od 2009. godine poprimilo negativni predznak. (1)

Uz to se u Hrvatskoj dogodio još jedan značajan demografski preokret koji se, gledano iz sadašnje perspektive, čini nepovratnim. Početkom 2002. godine posljednji put su djeca mlađa od 15 godina bila brojnija od starijih osoba (65 godina i stariji) u Hrvatskoj. Već sredinom iste godine taj odnos se promijenio u korist starijih, da bi danas populacija Hrvatske u dobi 65 i više godina bila za 25% veća od mlade populacije (0-14 godina). Brzinu i tempo starenja kao i produljenje životnog vijeka u Hrvatskoj oslikava i podatak da se od 2001. do 2014. gotovo udvostručio broj „najstarijih starih“ (80 i više godina), i to s 98.802 na 189.923 stanovnika. (1)

U EU-28 se u razdoblju od 2008.-2012. prosječno godišnje rađalo oko pola milijuna djece više nego što je stanovnika umiralo, dakle prirodni prirast bio je pozitivan. Od 28 zemalja EU većina je u promatranom razdoblju, njih 18, imalo pozitivan, a 10 zemalja je zabilježilo negativni prosječni prirodni prirast. Najveći apsolutni prirodni prirast zabilježila je Francuska, a daleko najveći apsolutni prirodni pad Njemačka. Drugačije mjereno, najveću stopu prirodnog prirasta ostvarila je Irska, a najmanju (negativnu) Bugarska. Prosječni pozitivni neto migracijski saldo u EU-28 se kretao oko milijun stanovnika godišnje. 20 zemalja EU zabilježilo je u promatranom razdoblju pozitivni saldo neto migracija, a 8 negativni. Najveći višak useljenika nad iseljenicima imala je Italija, a najveći manjak Litva. Najveću stopu neto migracija nalazimo u Luksemburgu, a najmanju ponovno u Litvi. (1)

Kombinacijom pozitivnog prirodnog prirasta i pozitivnog salda neto migracija populacija zemalja EU-28 rasla je prosječno za 1,5 milijun godišnje, najviše u Ujedinjenom Kraljevstvu (UK), a najmanje u Rumunjskoj gdje je zabilježen pad broja stanovnika. Relativno gledajući, najveći porast ukupnog broja stanovnika imao je Luksemburg, a najveći pad Litva. Hrvatska ima negativni prirodni prirast, negativni saldo neto migracija i pad ukupnog broja stanovnika u promatranom razdoblju te spada u grupu od svega pet zemalja u EU koje su u promatranom razdoblju zabilježile i prirodni pad i negativni saldo neto migracija. (1)

1. Cilj

Cilj ovog rada je prikazati demografske karakteristike Zadarske županije od 1997. do 2015. godine preko temeljnih demografskih pokazatelja: prirodni prirast, neto migracije i ukupna promjena broja stanovnika.

2. Metode

U ovom radu su korišteni podaci Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske dostupni na njihovim web stranicama. Pri tom su korišteni podaci iz Popisa 2001. i Popisa 2011. godine te statističko poglavlje Stanovništvo. (2., 3., 4.) Podaci o migracijama i o sklopljenim brakovima za razdoblje od 1997. godine naovamo, koji nisu bili dostupni na web stranici, uzeti su iz tiskanih izdanja Prirodnog kretanja stanovništva DZS RH za određenu godinu. (5)

Podaci su obrađeni i prikazani po dobnoj strukturi ukupno za županiju i po jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije, a prirodni prirast, migracije, sklopljeni brakovi i mortalitetni pokazatelji samo na nivou Zadarske županije. Dvije su nove općine u međupopisnom razdoblju: od 2006. godine Općina Vrši, koja je svojim odvajanjem postala nova općina koja obuhvaća naselja Vrši i Poljica, a Poljica Brig su ostala u sastavu Nina; i Općina Kolan od 2003. godine koja je odvojena od Paga te u svom sastavu sada ima naselja Kolan, Kolanski Gajac i Mandre.

3. Rezultati

Prema Popisu 2001. Republika Hrvatska (RH) je imala 4.437.460 stanovnika, a 2011. godine 4.284.889 stanovnika te je došlo do smanjenja za 3,4% (152.571 stanovnika). (Tablica 1.)

Tablica 1. Stanovništvo Republike Hrvatske po županijama, Popis 2001. i 2011.

	Popis 2001.	Popis 2011.	Razlika 2001./2011.	
			Broj	%
Zagrebačka županija	309.696	317.606	7.910	2,6
Krapinsko-zagorska županija	142.432	132.892	-9.540	-6,7
Sisačko-moslavačka županija	185.387	172.439	-12.948	-7,0
Karlovačka županija	141.787	128.899	-12.888	-9,1
Varaždinska županija	184.769	175.951	-8.818	-4,8
Koprivničko-križevačka županija	124.467	115.584	-8.883	-7,1
Bjelovarsko-bilogorska županija	133.084	119.764	-13.320	-10,0
Primorsko-goranska županija	305.505	296.195	-9.310	-3,0
Ličko-senjska županija	53.677	50.927	-2.750	-5,1
Virovitičko-podravska županija	93.389	84.836	-8.553	-9,2
Požeško-slavonska županija	85.831	78.034	-7.797	-9,1
Brodsko-posavska županija	176.765	158.575	-18.190	-10,3
Zadarska županija	162.045	170.017	7.972	4,9
Osječko-baranjska županija	330.506	305.032	-25.474	-7,7
Šibensko-kninska županija	112.891	109.375	-3.516	-3,1
Vukovarsko-srijemska županija	204.768	179.521	-25.247	-12,3
Splitsko-dalmatinska županija	463.676	454.798	-8.878	-1,9
Istarska županija	206.344	208.055	1.711	0,8
Dubrovačko-neretvanska županija	122.870	122.568	-302	-0,2
Međimurska županija	118.426	113.804	-4.622	-3,9
Grad Zagreb	779.145	790.017	10.872	1,4
Republika Hrvatska	4.437.460	4.284.889	152.571	-3,4

U Hrvatskoj gotovo sve županije imaju negativnu razliku između dva popisa, porast je zabilježen u Gradu Zagrebu (1,4%), Zagrebačkoj županiji (2,6%) i Istarskoj županiji (0,8%), a Zadarska županija je imala najveći pozitivni porast od 4,9%. Po Popisu 2001. godine Zadarska županija je imala 162.045 stanovnika, a po Popisu 2011. godine 170.017 stanovnika (porast od 7.972 stanovnika). Pri tom treba imati na umu da je metodologija ova dva popisa bila različita i Državni zavod za statistiku navodi da nisu u potpunosti usporedivi iako se podaci obaju popisa, 2001. i 2011., temelje na konceptu "uobičajenog mjesta stanovanja". (6)

U tablici 2. se nalazi prikaz stanovništva Zadarske županije po gradovima i općinama te razlika između navedena dva popisa. Pozitivna razlika je zabilježena u svim gradovima Zadarske županije te u 20 općina, a u 8 općina je zabilježen negativna razlika između dva popisa. Dvije su nove općine u među-popisnom razdoblju: od 2006. godine: Općina Vrsi, koja se izdvojila od Nina i Općina Kolan od 2003. godine koja se izdvojila od Paga.

Tablica 2. Stanovništvo Zadarske županije, Popis 2001. i 2011.

	Popis 2001.	Popis 2011.	Razlika 2001./2011.	
			Broj	%
Zadarska županija	162.045	170.017	7972	4,9
Benkovac	9.786	11.026	1.240	12,7
Biograd na Moru	5.259	5.569	310	5,9
Nin	4.603			
Nin bez Općine Vrsi*	2.639	2.744	105	4,0
Obrovac	3.387	4.323	936	27,6
Pag	4.350			
Pag bez Općine Kolan**	3.635	3.846	211	5,8
Zadar	72.718	75.062	2.344	3,2
Bibinje	3.923	3.985	62	1,6
Galovac	1.190	1.234	44	3,7
Gračac	3.923	4.690	767	19,6
Jasenice	1.329	1.398	69	5,2
Kali	1.731	1.638	-93	-5,4
Kolan**	715	791	76	10,6
Kukljica	650	714	64	9,8
Lišane Ostrovičke	764	698	-66	-8,6
Novigrad	2.368	2.375	7	0,3
Pakoštane	3.884	4.123	239	6,2
Pašman	2.004	2.082	78	3,9
Polača	1.434	1.468	34	2,4
Poličnik	4.664	4.469	-195	-4,2
Posedarje	3.513	3.607	94	2,7
Povljana	713	759	46	6,5
Preko	3.871	3.805	-66	-1,7
Privlaka	2.199	2.253	54	2,5
Ražanac	3.107	2.940	-167	-5,4
Sali	1.820	1.698	-122	-6,7
Stankovci	2.088	2.003	-85	-4,1
Starigrad	1.893	1.876	-17	-0,9
Sukošan	4.402	4.583	181	4,1
Sveti Filip i Jakov	4.482	4.606	124	2,8
Škabrnja	1.772	1.776	4	0,2
Tkon	707	763	56	7,9
Vir	1.608	3.000	1.392	86,6
Vrsi*	1.964	2.053	89	4,5
Zemunik Donji	1.903	2.060	157	8,3

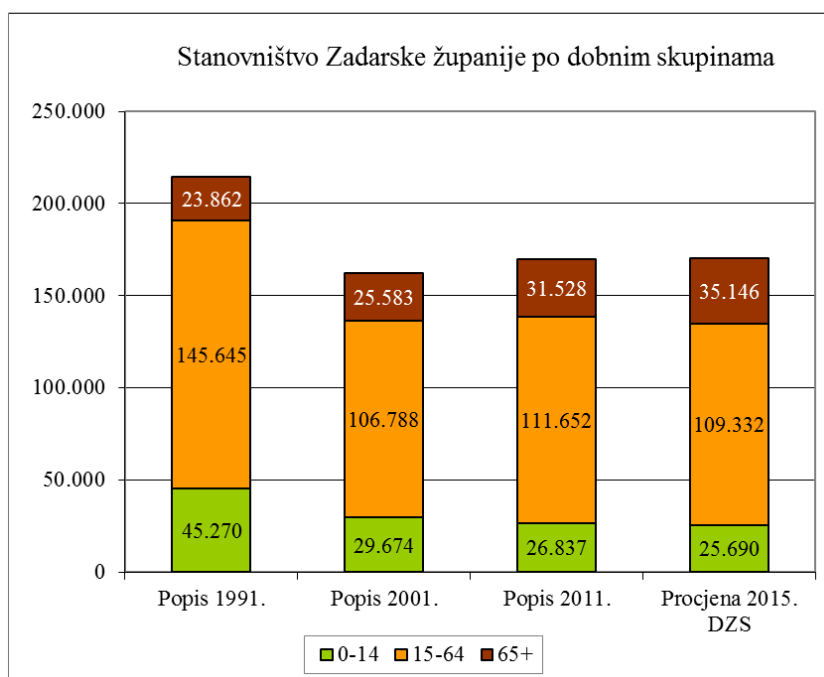
*Vrsi se odvajaju od Nina, postaju nova općina koja osim Vrsi obuhvaća još i naselje Poljica, a Poljica Brig su ostala u sastavu Nina.

** Kolan se odvajaju od Paga, postaje nova općina koja osim Kolana obuhvaća još i Kolanski Gajac i Mandre.

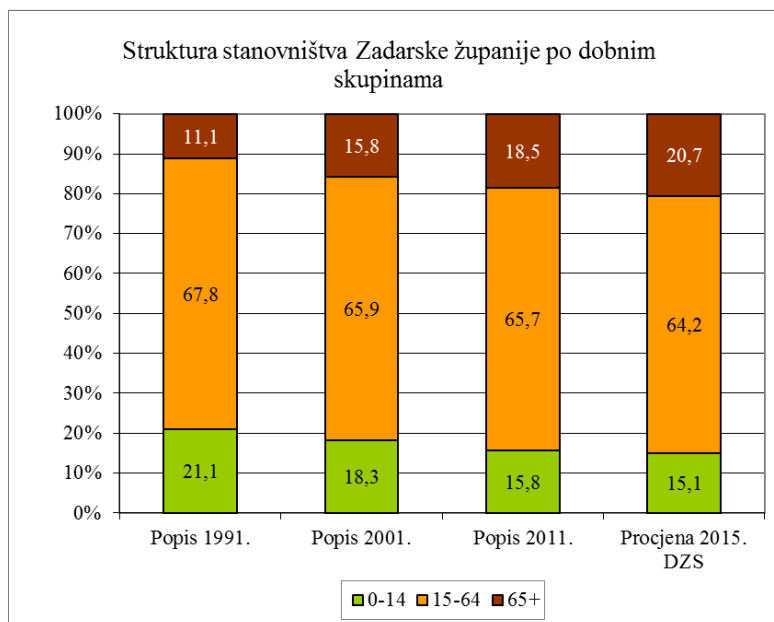
4. Stanovništvo Zadarske županije po dobnim skupinama

Stanovništvo Zadarske županije doživljava intenzivne demografske promjene koje se očituju u smanjenju broja i udjela mladog stanovništva, a povećanju broja i udjela starijeg stanovništva. Povećanje se uočava u dobi 65 i više godina, a isto tako u skupini 80 i više godina. Prema Popisu 1991. godine udio mladih je iznosio 21,1% (45.270), a prema Popisu 2011. 15,8% (26.873), dok se prema procjeni DZS u 2015. godini taj broj smanjio na 25.690 te udio od

15,1%. Udio starijih od 65 godina prema Popisu 1991. je iznosio 11,1% (23.862), a prema Popisu 2011. godine 18,5% (31.528). Prema procjeni DZS u 2015. godini udio starijih od 65 godina je 20,7% (35.146). (Slika 1. i 2.)

Slika 1. Stanovništvo Zadarske županije po dobnim skupinama

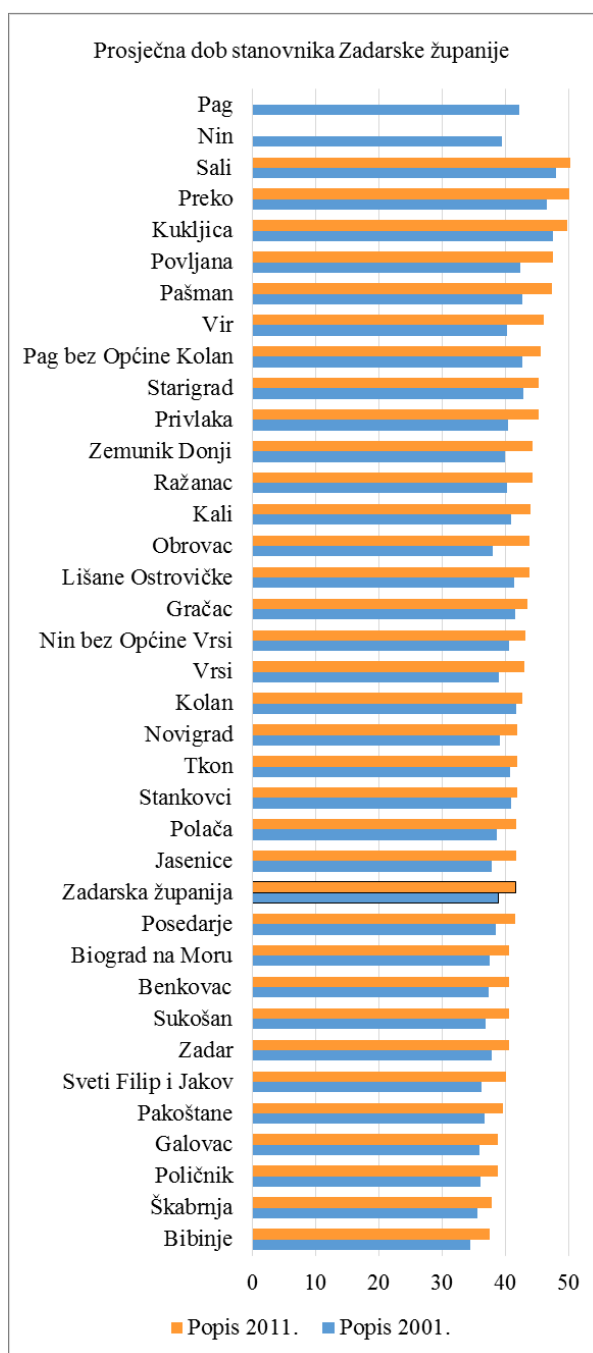
Slika 2. Struktura stanovništva Zadarske županije po dobnim skupinama

Prosječna dob za Zadarsku županiju u 2001. godini iznosila je 39 godina, a u 2011. godini 42 godine. Prosječna dob za Grad Zadar u 2001. godini iznosila je 38 godina, a u 2011. godini 41 godinu.

Najniža prosječna dob prema Popisu 2001. zabilježena je u Bibinjama (34), Škabrnji (36), Sv. Filip i Jakovu (36), Poličniku (36) i Galovcu (36) do najviše u Salima (48), Kukljici (48) i u Preku (47).

Najniža prosječna dob prema Popisu 2011. zabilježena je u Bibinjama (38), Škabrnji (38), Poličniku (39) i Galovcu (39) do najviše u Salima (51), Kukljici (50) i u Preku (50).

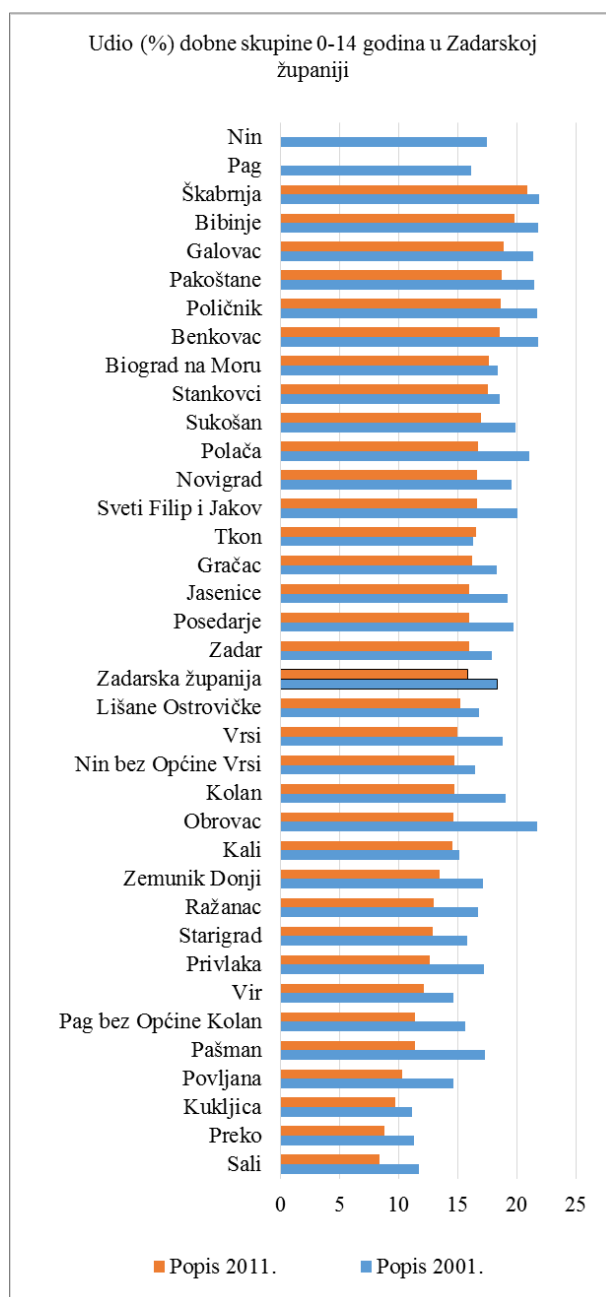
Prosječna dob se najviše povećala u Obrovcu za 5,8 godina (sa 38 na 43,8 godina), na Viru za 5,7 godina (sa 40,3 na 46 godina) te u Poveljani 5,1 godinu (sa 42 na 48 godina). Prosječna dob se najmanje povećala u Stankovcima za 0,9 godina (sa 42,4 na 47,5 godina), u Tkonu za 1,2 godine (sa 40,7 na 41,8 godina) i u Gračacu za 1,9 godina (sa 41,5 na 43,4 godine). (Slika 3.)

Slika 3. Prosječna dob stanovnika Zadarske županije, Popis 2001. i Popis 2011.

Udio mladog stanovništva u dobi od 0 do 14 godina za Zadarsku županiju u 2001. godini iznosio je 18,3%, a u 2011. godini 15,8%. Udio stanovništva u dobi od 0 do 14 godina za Grad Zadar u 2001. godini iznosio je 17,9%, a u 2011. godini 15,9%. (Slika 4.)

Najmanji udio stanovništva u dobi od 0 do 14 godina prema Popisu 2001. zabilježena je u Kukljici (11,1%), Preku (11,3%) i u Salima (11,7%). Najveći udio stanovništva u dobi od 0 do 14 godina prema Popisu 2001. zabilježen je u Škabrnji (21,9%), Bibinjama (21,8%), Benkovcu (21,8%) i Poličniku (21,7%). Najmanji udio stanovništva u dobi od 0 do 14 godina prema Popisu 2011. zabilježen je u Salima (8,4%), Preku (8,8%) i u Kukljici (9,7%).

Slika 4. Udio stanovništva u dobi 0-14 godina u Zadarskoj županiji, Popis 2001. i Popis 2011.

Najveći udio stanovništva u dobi od 0 do 14 godina prema Popisu 2011. zabilježen je u Škabrnji (20,8%), Bibinjama (19,8%), Galovcu (18,9%) i Pakoštanima (18,7%). U svim gradovima i općinama zabilježeno je smanjenja udjela ove dobne skupine osim u Tkonu gdje

je došlo do povećanja udjela za 0,2% (u apsolutnom broju sa 115 u 2001. na 126 u 2011. godini). Do najvećeg smanjenja udjela mladih je došlo u Obrovcu za 7,1% (sa 21,7% na 14,6%), zatim u Pašmanu za 5,9% (sa 17,3% na 11,3%) i u Privlaci za 4,6% (sa 17,2 % na 12,6%). Najmanje smanjenje zabilježeno je u Biogradu na Moru za 0,8% (sa 18,4% na 17,6%) te u Stankovcima za 1,0% (sa 18,5% na 17,5%) i Škabrnji za 1,0% (sa 21,9% na 20,8%).

Promatrano u apsolutnim brojevima osim u već ranije navedenom Tkonu (povećanje od 9% sa 115 na 126) do smanjenja broja mladih od 15 godina nije došlo u Viru gdje je zabilježeno povećanje od 54% (sa 235 u 2001. na 362 u 2011. godini), u Gračacu za 6% (sa 718 u 2001. na 759 u 2011. godini) te u Biogradu na Moru za 1% (sa 965 u 2001. na 979 u 2011. godini). U svim ostalim gradovima i općinama zabilježeno je smanjenje u broju mladih od 15 godina.

Udio starijeg stanovništva u dobi od 65 i više godina za Zadarsku županiju u 2001. godini iznosio je 15,8%, a u 2011. godini 18,5%. Udio stanovništva u dobi od 65 i više godina za Grad Zadar u 2001. godini iznosio je 13,6%, a u 2011. godini 16,5%. (Slika 5.)

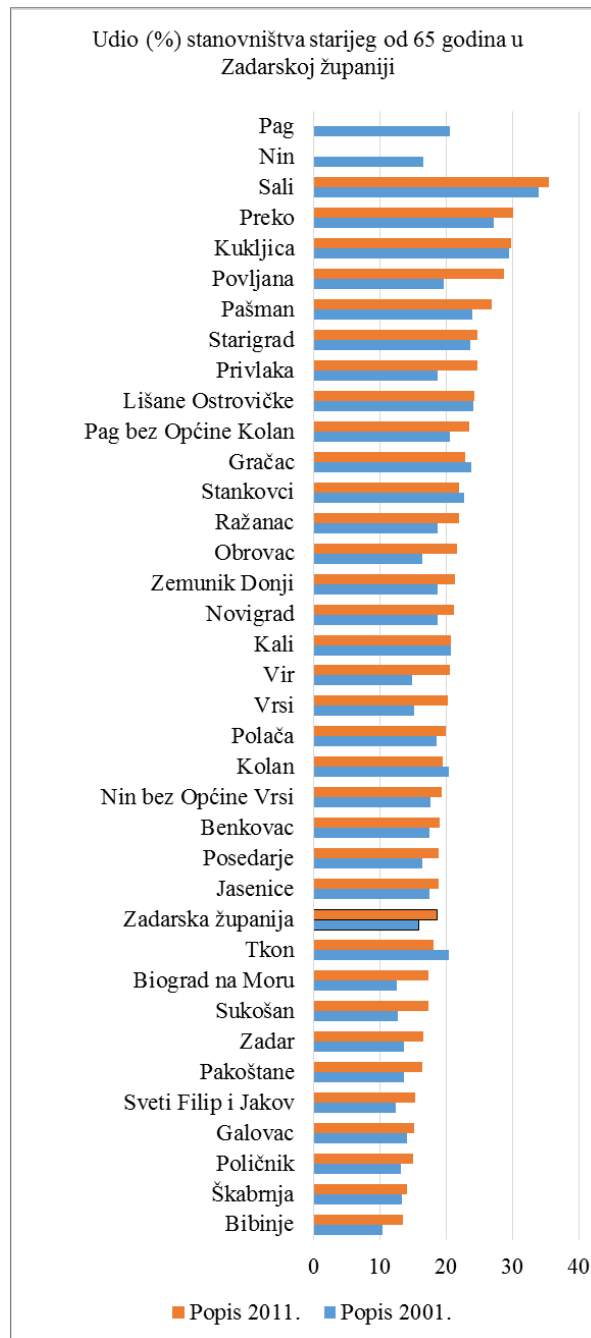
Najmanji udio stanovništva u dobi 65 i više godina prema Popisu 2001. zabilježen je u Bibinjama (10,4%), Sv. Filip i Jakovu (12,3%) i Biogradu na Moru (12,4%). Najveći udio stanovništva u dobi od 65 i više godina prema Popisu 2001. zabilježen je u Salima (33,9%), Kukljici (29,5%) i u Preku (27,1%).

Najmanji udio stanovništva u dobi 65 i više godina prema Popisu 2011. zabilježen je u Bibinjama (13,4%), Škabrnji (14,1%) i Poličniku (14,9%). Najveći udio stanovništva u dobi od 65 i više godina prema Popisu 2011. zabilježen je u Salima (35,4%), Preku (30,0%) i u Kukljici (29,7%).

U gotovo svim gradovima i općinama zabilježeno je povećanje udjela ove dobne skupine osim u Tkonu gdje je udio starijih od 65 godina smanjen za 2,2% (sa 20,3% na 18,1%), u Gračacu gdje je smanjen za 1% (sa 23,8% na 22,8%), u Kolanu je smanjen za 1% (sa 20,4 % na 19,5%), u Stankovcima za 0,7% (sa 22,6% na 21,9%), a u Kalima je udio ostao isti 20,6%.

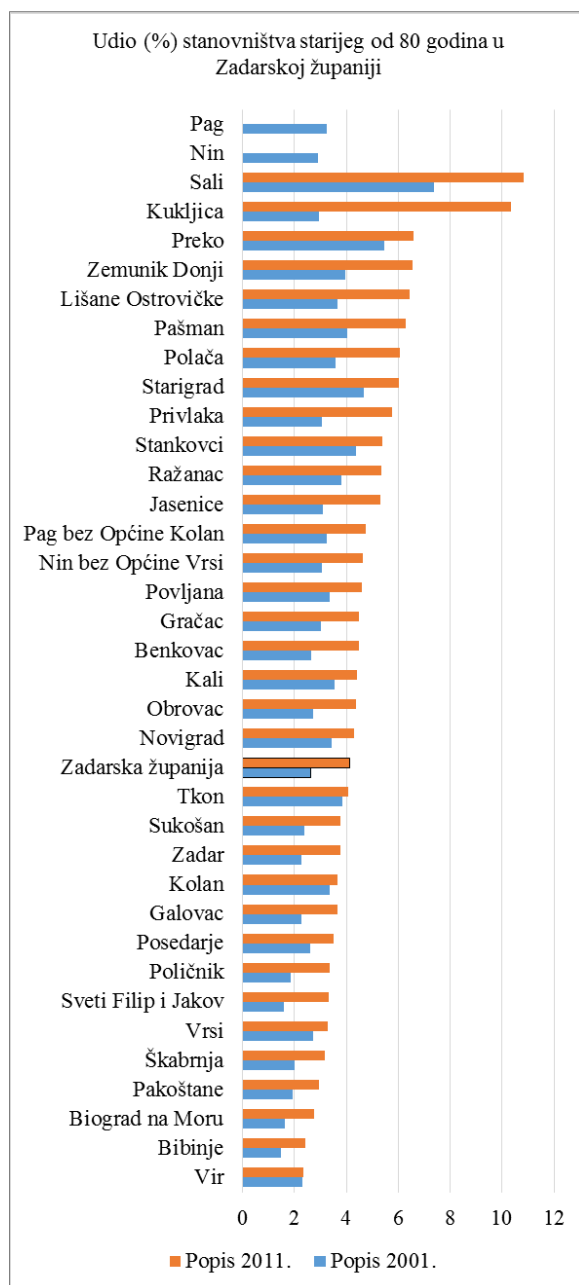
Do najvećeg povećanja udjela starijih došlo je u Poveljani za 9,2% (sa 19,5% na 28,7%), u Privlaci za 6,0% (sa 18,7% na 24,7%), a u Viru za 5,8% (sa 14,8% na 20,6%). Najmanje povećanje je zabilježeno u Lišanima Ostrovičkim za 0,1% (sa 24,1% na 24,2%), u Kukljici za 0,2% (sa 29,5% na 29,7%) i Stankovcima za 0,7% (sa 22,6% na 20,8%).

Kada promatramo apsolutne brojeve do smanjenja broja starijih od 65 godina je došlo jedino u Lišanima Ostrovičkim za -8% (sa 184 u 2001. na 169 u 2011. godini), u Stankovcima za -7% (sa 472 u 2001. na 439 u 2011. godini), u Kalima za -5% (sa 357 u 2001. na 338 u 2011. godini), u Tkonu za -4% (sa 143 u 2001. na 138 u 2011. godini), a u Salima za -3% (sa 618 u 2001. na 601 u 2011. godini). U svim ostalim gradovima i općinama je zabilježeno povećanje u broju starijih od 65 godina.

Slika 5. Udio stanovništva u dobi 65 i više godina u Zadarskoj županiji, Popis 2001. i Popis 2011.

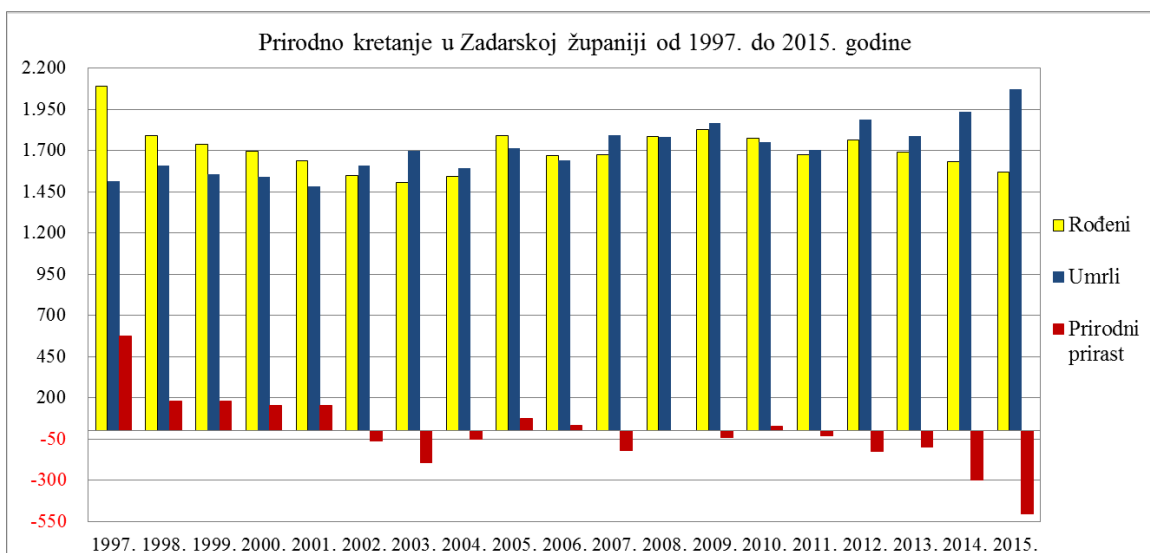
Broj stanovnika starijih od 80 godina u promatranom razdoblju u Zadarskoj županiji se udvostručio. Po Popisu 2001. ova skupina stanovnika je činila 2,6% (4.251) u ukupnom stanovništvu, a po Popisu 2011. taj se udio povećao na 4,1% (7.003), da bi po procjeni DZS za 2015. godinu taj udio iznosio 5% (8.519). Stanovništvo starije od 80 godina se povećalo u svim gradovima i općinama u 2011. godini osim na Viru gdje je taj udio ostao isti te je činio 2,3% u 2001. i u 2011. godini. Prema Popisu 2001. najveći udio osoba starijih od 80 godina je zabilježen u Salima (7,4%), Preku (5,5%) i u Starigradu (4,7%), a prema Popisu 2011. godine u Salima (10,8%), Kukljici (10,4%), i u Preku (6,6%). (Slika 6.)

Slika 6. Udio stanovništva starijeg od 80 godina u Zadarskoj županiji, Popis 2001. i Popis 2011.

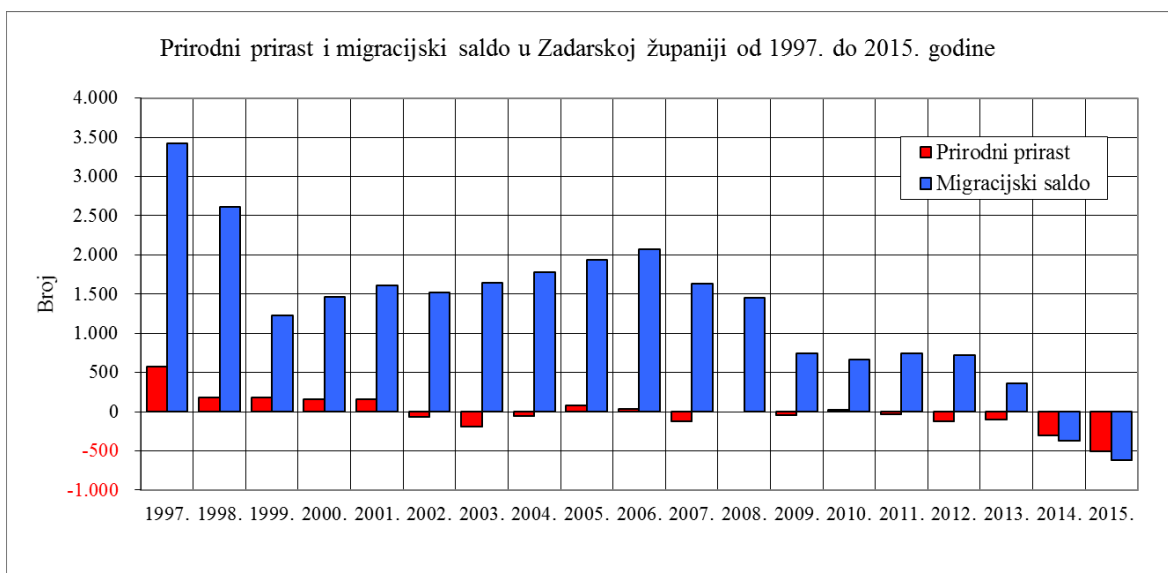
5. Prirodno kretanje i migracijski saldo u Zadarskoj županiji

U promatranom razdoblju broj rođenih bilježi kontinuirani pad, a broj umrlih kontinuirani porast. Najveći broj rođenih bilježimo u 1997. godini 2.089, a najmanji u 2015. godini 1.568. Najmanji broj umrlih bilježimo u 1997. godini 1.516, a najveći u 2015. godini 2.072 osobe. (Slika 7.) Pozitivan prirodni prirast u 2015. godini su imali Bibinje (21) i Sukošan (18). Jasenice, Galovac i Kolan su imali prirodni prirast 0. Svi ostali gradovi i općine u Zadarskoj županiji su imali negativan prirodni prirast.

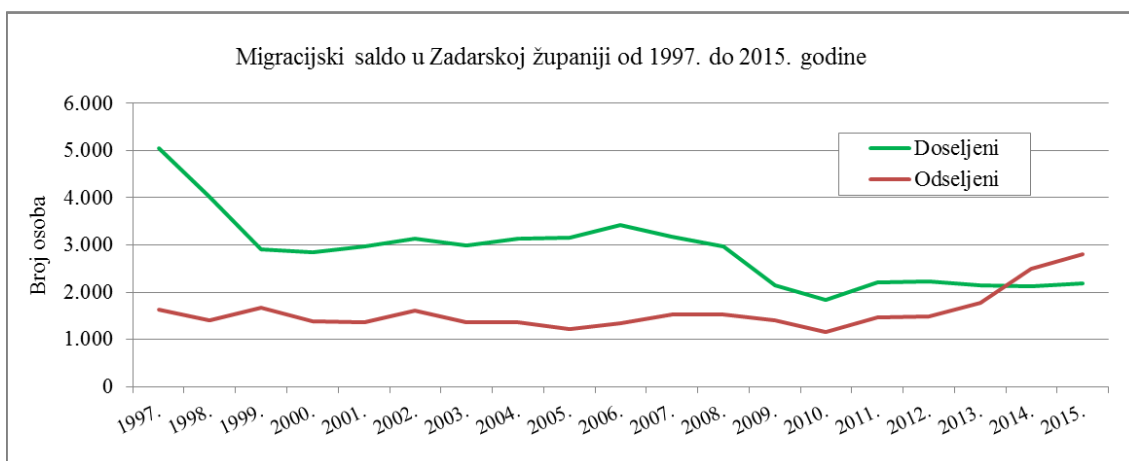
Slika 7. Prirodno kretanje u Zadarskoj županiji od 1997. do 2015. godine

U promatranom razdoblju pozitivan prirodni prirast pratimo od 1997. godine sve do 2002. godine kada je započela faza negativnog prirodnog prirasta izuzev 2005., 2006., i 2010. kada je bio pozitivan prirast. U 2008. godini prirodni prirast je bio 0. Za to vrijeme u Zadarskoj županiji se bilježi pozitivan migracijski saldo sve do 2013. godine, dok je u 2014. i 2015. godini uz negativan prirodni prirast po prvi put zabilježen i negativan migracijski saldo (u 2014. godini -369 i u 2015. godini -618). (Slika 8.)

Slika 8. Prirodno kretanje i migracijski saldo u Zadarskoj županiji od 1997. do 2015. godine

Najveći broj doseljenih je zabilježen je u 1997. godini 5.049, a najniži 1.833 u 2010. godini, dok je u 2015. godini zabilježeno 2.183 doseljene osobe. Najveći broj odseljenih zabilježen je u 2015. godini 2.801 osoba. (Slika 9.)

Slika 9. Migracijski saldo u Zadarskoj županiji od 1997. do 2015. godine

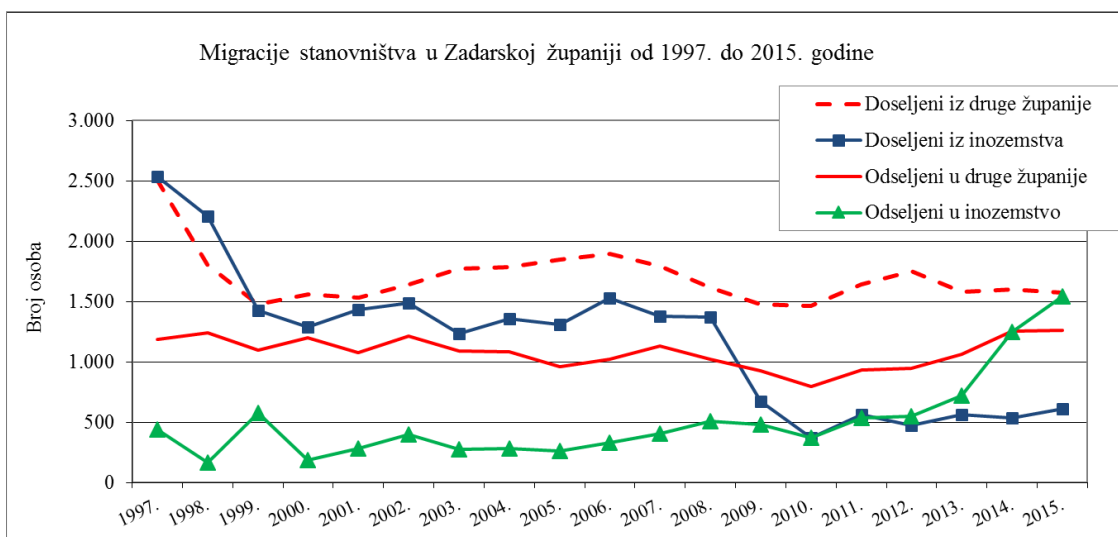
Tablica 3. Migracijski saldo u Zadarskoj županiji

	Dospeljeni	Odseljeni	Migracijski saldo
1997.	5.049	1.622	3.427
1998.	4.011	1.403	2.608
1999.	2.901	1.670	1.231
2000.	2.848	1.388	1.460
2001.	2.967	1.358	1.609
2002.	3.131	1.609	1.522
2003.	2.998	1.359	1.639
2004.	3.144	1.365	1.779
2005.	3.156	1.218	1.938
2006.	3.422	1.352	2.070
2007.	3.166	1.538	1.628
2008.	2.979	1.523	1.456
2009.	2.149	1.400	749
2010.	1.833	1.164	669
2011.	2.206	1.464	742
2012.	2.222	1.495	727
2013.	2.138	1.777	361
2014.	2.134	2.503	-369
2015.	2.183	2.801	-618
Ukupno	54.637	30.009	

U promatranom razdoblju ukupno je zabilježeno 54.637 doseljenih osoba, a 30.009 odseljenih. Od ukupno doseljenih 59% ih je doselilo iz drugih županija, a 41% iz inozemstva. Od ukupnog broja odseljenih 32% ih je odselilo u inozemstvo, a 68% u druge županije.

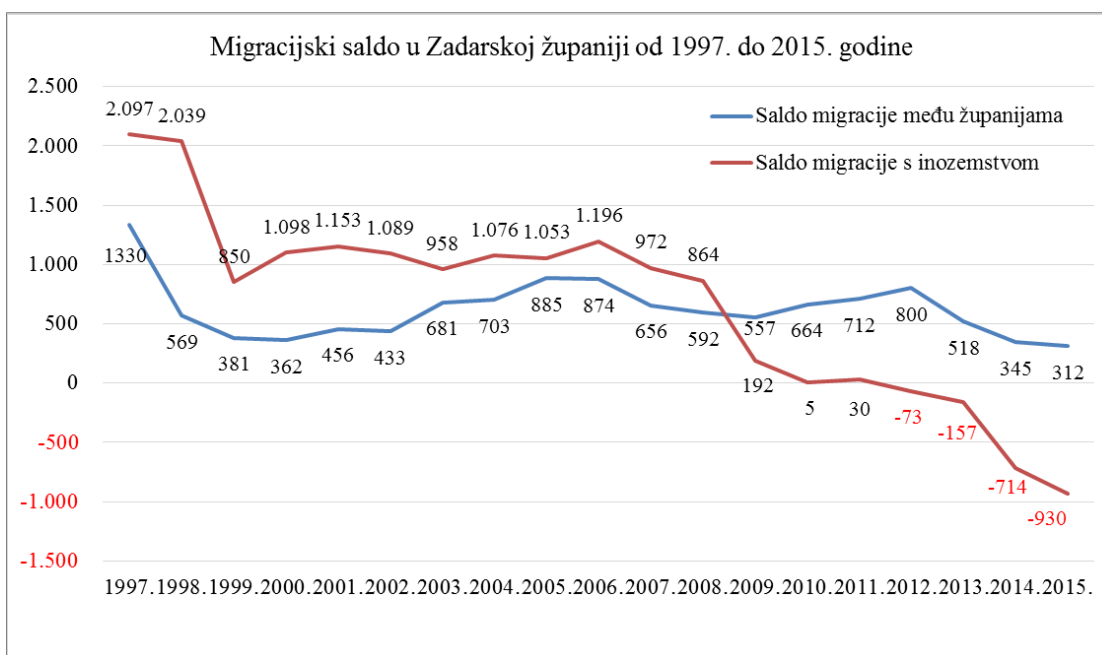
Od 1997. i 1998. godine kada je bilo najizraženije doseljavanje iz inozemstva, kontinuirano se smanjuje broj doseljenih iz inozemstva, najdrastičnije od 2009. do 2011. godine. Iseljavanje u inozemstvo bilježi blagi kontinuirani porast u promatranom razdoblju koji se od 2011. godine intenzivira, a u 2015. godini zabilježen je najveći broj odseljenih u inozemstvo 1.542 osobe.

U promatranom razdoblju veće je doseljavanje iz drugih županija koje je bilo najintenzivnije 1997. i 1998. godine. Iseljavanje u druge županije ima tendenciju porasta od 2013. do 2015. godine. (Slika 10.)

Slika 10. Migracije stanovništva u Zadarskoj županiji od 1997. do 2015. godine

Iako je saldo migracije među županijama pozitivan u cijelom promatranom razdoblju, veće je useljavanje u Zadarsku županiju nego iseljavanje, taj se saldo kontinuirano smanjuje. Najveći je bio 1997. godine 1.330, a 2015. godine 312. (Slika 11.)

Slika 11. Migracijski saldo među županijama i s inozemstvom u Zadarskoj županiji od 1997. do 2015. godine

Saldo migracije s inozemstvom je bio pozitivan od 1997. do 2012. godine. Najveći je bio 1997. godine 2.097, a najmanji 2010. godine kada je iznosio 5. Od 2012. godine kada je započelo razdoblje negativnog migracijskog salda s inozemstvom, najniži negativan migracijski saldo s inozemstvom zabilježen je u 2012. godini -73, do najvećeg negativnog migracijskog salda od -930 zabilježenog 2015. godini. (Slika 11.)

Prema trenutno dostupnim podacima ne možemo vremenski pratiti iz kojih zemalja dolaze osobe koje su imigrirale na područje Zadarske županije. Detaljnije informacije o državi iz koje dolaze oni koji nisu rođeni u RH možemo saznati iz podataka Popisa 2011. prema kojem je u RH popisano 584.947 osoba koje nisu rođene u RH, što je činilo 14% ukupnog stanovništva

RH. Od toga ih je 70% rođeno u Bosni i Hercegovini; 9,0% u Srbiji; 5,8% u Njemačkoj, a 3,5% na Kosovu. Prema istom Popisu u Zadarskoj županiji je popisano 18.212 osoba koje nisu rođene u RH te su činile 11% od ukupno popisanih osoba u Zadarskoj županiji. Od toga ih je 59% rođeno u Bosni i Hercegovini; 10,8% u Srbiji; 9,8% u Njemačkoj, a 3,3% na Kosovu. (Tablica 4.)

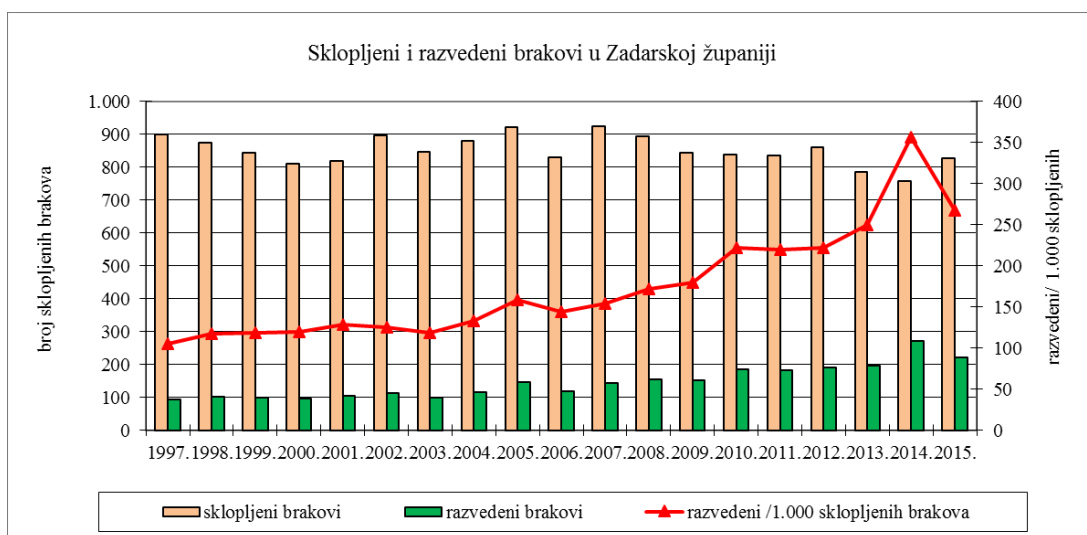
Tablica 4. Stanovništvo rođeno u inozemstvu, Popis 2011.

	Svega	Bosna i Hercegovina	Srbija	Njemačka	Kosovo	Slovenija	Makedonija	ostale zemlje
Republika Hrvatska	584.947	409.357	52.763	34.148	20.347	19.803	10.167	38.362
Zadarska županija	18.212	10.740	1.961	1.686	600	575	361	2.289
Benkovac	1.821	1.461	135	101	26	29	2	67
Biograd na Moru	561	255	96	57	32	23	12	86
Nin	266	144	18	13	7	16	4	64
Obrovac	656	416	118	41	27	5	3	46
Pag	474	247	41	48	23	28	29	58
Zadar	8.342	4.408	1.143	776	357	317	201	1.140
Bibinje	300	146	19	32	8	11	6	78
Galovac	25	8	1	8	-	1	2	5
Gračac	1.601	1.417	81	57	2	5	7	32
Jasenice	69	43	4	9	-	1	3	9
Kali	53	22	5	7	-	3	-	16
Kolan	62	34	9	5	-	4	-	10
Kukljica	70	21	2	6	9	6	14	12
Lišane Ostrovičke	20	11	7	-	1	-	-	1
Novigrad	70	29	6	20	4	6	-	5
Pakoštane	278	122	21	30	18	5	7	75
Pašman	114	49	13	9	-	11	1	31
Polača	101	68	8	2	-	5	4	14
Poličnik	182	62	8	57	4	4	-	47
Posedarje	132	55	18	29	6	4	1	19
Povljana	62	29	3	11	8	3	-	8
Preko	163	54	17	17	-	11	11	53
Privlaka	242	133	12	23	3	8	3	60
Ražanac	144	58	10	45	4	5	1	21
Sali	82	24	6	10	1	4	9	28
Stankovci	77	35	3	19	5	1	2	12
Starigrad	106	59	10	10	8	2	-	17
Sukošan	318	158	24	46	10	10	8	62
Sveti Filip i Jakov	318	133	35	59	11	18	3	59
Škabrnja	56	15	3	15	-	4	-	19
Tkon	52	17	6	4	9	4	8	4
Vir	1.129	863	56	82	4	13	16	95
Vrsi	159	97	8	22	6	5	2	19
Zemunik Donji	107	47	15	16	7	3	2	17

6. Sklopljeni i razvedeni brakovi u Zadarskoj županiji

U promatranom razdoblju u Zadarskoj županiji najveći broj sklopljenih brakova zabilježen je u 2007. godini (926), a najmanji u 2014. godini (759). Pri tom je u 1997. godini zabilježena stopa od 5,6 sklopljenih brakova na 1.000 stanovnika, a u 2015. godini ta stopa je iznosila 4,9/1.000 stanovnika. (Slika 12.)

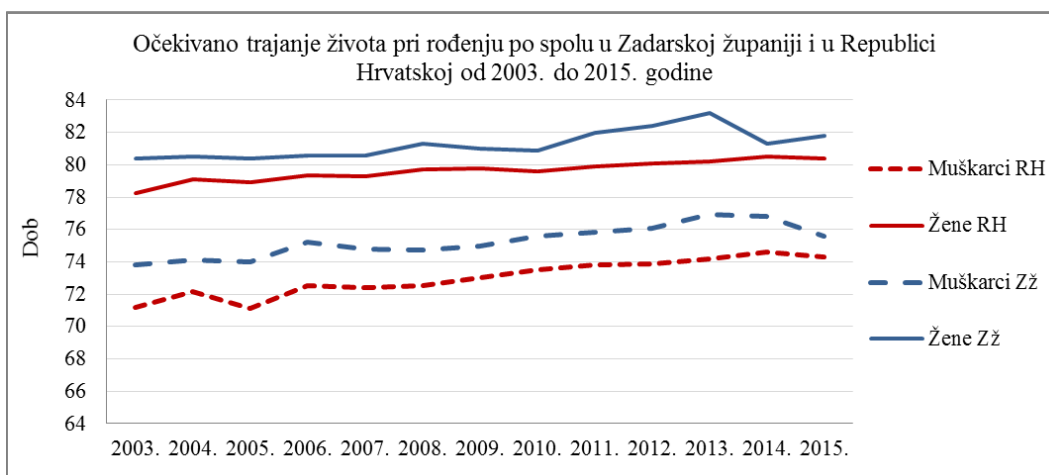
Najveći broj razvedenih brakova zabilježen je u 2014. godini (271), a najmanji u 1997. godini (95). U 1997. godini u Zadarskoj županiji se razvodio svaki deveti brak, dok se u 2015. godini razvodi svaki četvrti brak. U Republici Hrvatskoj se u 1997. godini razvodio svaki šesti brak, a u 2015. godini svaki treći brak. U Zadarskoj županiji je u 1997. godini bilo 105 razvedenih brakova na 1000 sklopljenih, a u 2015. godini 268 razvedenih brakova na 1.000 sklopljenih. U RH je u 1997. godini bilo 159 razvedenih brakova na 1.000 sklopljenih, a u 2015. godini 303 razvedena braka na 1000 sklopljenih.

Slika 12. Sklopljeni i razvedeni brakovi u Zadarskoj županiji od 1997. do 2015. godine

7. Očekivano trajanje života pri rođenju

Očekivano trajanje života pri rođenju u Zadarskoj županiji je u kontinuiranom porastu te je i u muškaraca i u žena više od prosjeka za RH. Očekivano trajanje života za žene u Zadarskoj županiji u 2015. godini iznosilo 81,8 godina, a za žene u RH 80,4 godine. Očekivano trajanje života za muškarce u Zadarskoj županiji u istoj godini iznosilo je 75,6 godina, a za muškarce u RH 74,3 godine. (Slika 13.)

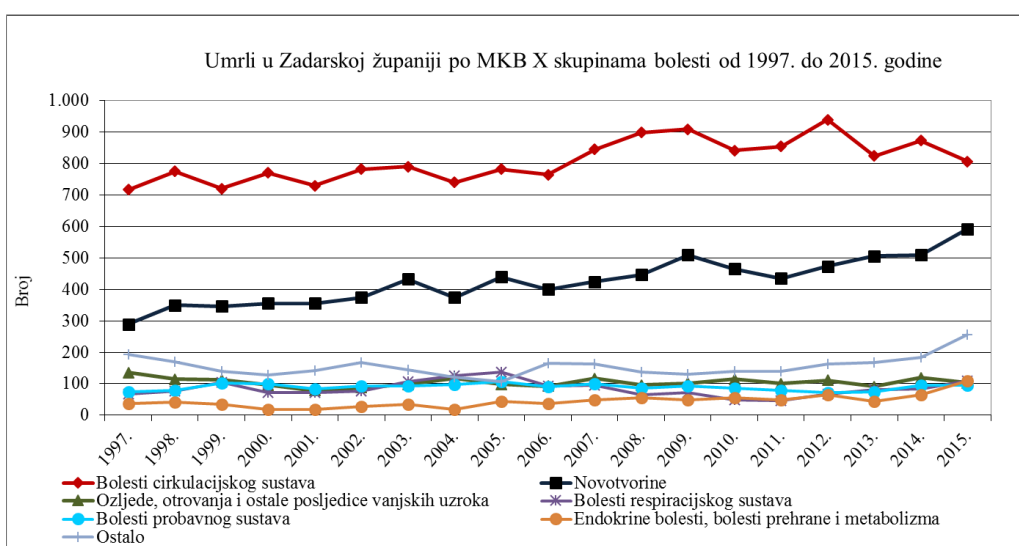

Slika 13. Očekivano trajanje života pri rođenju

Izvor podataka za Republiku Hrvatsku: za godine 2003.- 2009.: Zdravlje za sve - baza podataka SZO, Svjetska zdravstvena organizacija, za godine 2010. - 2015.: Državni zavod za statistiku. Izvor podataka za Zadarsku županiju za godine 2003. - 2015.: Državni zavod za statistiku RH

8. Umrli u Zadarskoj županiji

U promatranom razdoblju u Zadarskoj županiji najveći broj umrlih je od posljedica Kardiovaskularnih bolesti (skupina IX) 47%, potom slijede Novotvorine (II skupina) sa 25%, a na trećem mjestu su najčešće bile Ozljede i otrovanja (skupina XIX) sa 6%. Bolesti probavnog sustava (skupina XI) činile su 5% umrlih, Bolesti respiracijskog sustava (skupina X) 5% umrlih, a Endokrine bolesti, bolesti prehrane i metabolizma (IV skupina) 3 % umrlih, no one su u 2015. godini su na trećem mjestu sa 5,3% umrlih.

Slika 14. Umrli u Zadarskoj županiji po MKB-X skupinama bolesti u Zadarskoj županiji od 1997. do 2015. godine

U promatranom razdoblju najveći promjenu uočavamo u skupini umrlih od Novotvorina koje su na početku promatranog razdoblja činile 19,1% (289) umrlih, a u 2015. godini 28,6% (593) umrlih. Broj umrlih od ove skupine se u promatranom razdoblju udvostručio. Na početku promatranog razdoblja kardiovaskularne bolesti su činile 47,3% (717) umrlih, a u 2015. godini 38,9% (807). Udio umrlih od Ozljeda i otrovanja i drugih vanjskih uzroka (skupina XIX) u 1997. godini je iznosio 9,0% (136) umrlih, a u 2015. godini 5,0% (103) umrlih. Endokrine bolesti, bolesti prehrane i metabolizma bilježe porast u udjelu sa 2,5 % (38) umrlih, a u 2015. godini su činile 5,3% (109). (Slika 14.)

9. Zaključak

U promatranom razdoblju u Zadarskoj županiji uočavamo demografske trendove slične onima u RH. Analizom podataka Popisa 2001 i Popisa 2011. uočavamo smanjenje broja i udjela mladih do 15 godina te povećanje broja i udjela starijih dobnih skupina. U svim gradovima i općinama, osim u Tkonu, smanjio se udio osoba mlađih od 15 godina. Broj osoba koje spadaju u populaciju 80 i više godina starosti se udvostručio uz to pratimo i kontinuirano povećanje očekivanog trajanja života.

Prosječna dob za Zadarsku županiju u 2001. godini je iznosila 39 godina, a u 2011. godini 42 godine. Prosječna dob za Grad Zadar u 2001. godini je iznosila 38 godina, a u 2011. godini 41 godinu. U svim gradovima i općinama Zadarske županije prosječna dob se povećala u 2011. godini u odnosu na 2001. godinu. Najniža prosječna dob prema Popisu 2011. zabilježena je u Bibinjama (38), Škabrnji (38), Poličniku (39) i Galovcu (39) do najstarijih u Salima (51), Kukljici (50) i u Preku (50). Prosječna dob se najviše povećala u Obrovcu za 5,8 godina, u Viru za 5,7 godina te u Poveljani 5,1 godinu. Prosječna dob se najmanje povećala u Stankovcima za 0,9 godina, u Tkonu za 1,2 godine i u Gračacu za 1,9 godina.

U promatranom razdoblju pozitivan prirodni prirast pratimo od 1997. godine sve do 2002. godine kada je započela faza negativnog prirodnog prirasta izuzev 2005., 2006., i 2010. kada je bio pozitivan prirast, a u 2008. godini prirodni prirast je bio 0. Pozitivan prirodni prirast u 2015. godini su imali samo Bibinje (21) i Sukošan (18). Jasenice, Galovac i Kolan su imali prirodni prirast 0. Svi ostali gradovi i općine u Zadarskoj županiji su imali negativan prirodni prirast. Uz negativni prirodni prirast od 2014. godine se u Zadarskoj županiji prati i negativan migracijski saldo. U promatranom razdoblju ukupno je zabilježeno 54.637 doseljenih osoba, a 30.009 odseljenih. Od ukupno doseljenih 59% ih je doselilo iz drugih županija, a 41% iz inozemstva. Od ukupnog broja odseljenih 32% ih je odselilo u inozemstvo, a 68% u druge županije. Saldo migracija među županijama je u kontinuiranom padu, ali je cijelo vrijeme pozitivan, tj. veće je doseljavanje od iseljavanja u Zadarsku županiju, dok je od 2012. godine saldo s inozemstvom negativan, sa tendencijom rasta u negativnom smjeru.

U 1997. godini u Zadarskoj županiji zabilježena je stopa od 5,6 sklopljenih brakova na 1.000 stanovnika, a u 2015. godini ta stopa je iznosila 4,9/1.000 stanovnika. Broj razvoda brakova je u kontinuiranom porastu. U 1997. godini u Zadarskoj županiji se razvodio svaki deveti brak (u RH svaki šesti), dok se u 2015. godini razvodi svaki četvrti brak (u RH svaki treći). U Zadarskoj županiji je u 1997. godini bilo 105 razvedenih brakova na 1.000 sklopljenih (u RH 159/1.000 sklopljenih), a u 2015. godini 268 razvedenih brakova na 1.000 sklopljenih (u RH 303/1.000 sklopljenih).

Najveći broj umrlih je od kardiovaskularnih bolesti, potom slijede novotvorine. Preventivne aktivnosti u slučaju kardiovaskularnih bolesti uz smanjenje učestalosti faktora rizika mogu dovesti, po mišljenjima stručnjaka, do 80% smanjenja prijevremenih smrtnosti od ove skupine bolesti. Broj umrlih od zloćudnih novotvorina se u promatranom razdoblju udvostručio. Programi ranog otkrivanja raka mogu smanjiti smrtnost od novotvorina, otkrivanjem bolesti u ranoj fazi kada je uspješnost liječenja veća. Pozitivne demografske pomake u smanjenju

iseljavanja stanovništva i povećanja nataliteta možemo očekivati tek kada se pokrenu pozitivni pomaci u društvenom i gospodarskom sustavu države, ali i na nivou lokalne te regionalne zajednice. Osim na državnom nivou poticajne mjere demografske obnove trebaju se generirati i na lokanom odnosno regionalnom nivou, jer se upravo tako mogu najbolje prilagoditi lokalnim specifičnostima.

Literatura:

1. Čipin I, Akrap A, Knego J, Međimurec P, Đurđević K, Ekonomski fakultet, Katedra za demografiju. Sveučilište u Zagrebu. Stručna podloga za izradu Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske: Demografski scenariji i migracije. Zagreb, rujan 2014. Dostupno na: http://www.hzpr.hr/UserDocsImages/propisi/Demografski_scenariji_i_migracije.pdf. Pristup: 7.10.2016.
2. Državni zavod za statistiku RH. Popis 2001. godine. Dostupno na: <http://www.dzs.hr/>
3. Državni zavod za statistiku RH. Popis 2011. godine. Dostupno na: <http://www.dzs.hr/>
4. Državni zavod za statistiku RH. Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske. Dostupno na: <http://www.dzs.hr/>
5. Državni zavod za statistiku RH. Prirodno kretanje stanovništva u 1997 do 2014., Zagreb 1998. do 2015. godine
6. DZS Popis 2011.. Metodološka objašnjenja. Dostupno na: <http://www.dzs.hr/>. Pristup 7.10.2016